

KOHTUMÄÄRUS

Kohus	Tartu Ringkonnakohus		
Kohtukoosseis	Anneli Alekand, Hele Kaldma, Kersti Kerstna-Vaks		
Määruse tegemise aeg ja koht	12. november 2025, Tartu		
Tsiviilasja number	2-24-13671		
Tsiviilasi	Alaealise lapsele eestkostja määramine		
	Riigi õigusabi tasu taotluse lahendamine		
Vaidlustatud kohtulahend	Tartu Maakohtu 28. veebruari 2025 määrus		
Kaebuse esitaja ja kaebuse liik	vandeadvokaat [REDACTED] määruskaebus		
Kohtuistungi toimumise aeg	Kirjalik menetlus		
Menetlusosalised ja nende esindajad	Määruskaebuse [REDACTED]	esitaja:	vandeadvokaat

RESOLUTSIOON

1. Tühistada Tartu Maakohtu 28. veebruari 2025 määrus osas, milles maakohus jättis vandeadvokaat [REDACTED] 27. novembri 2024 taotluse riigi õigusabi tasu suuruse ja riigi õigusabi kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramiseks osaliselt rahuldamata.
2. Teha tühistatud osas uus määrus, millega rahuldada vandeadvokaat [REDACTED] 27. novembri 2024 taotlus riigi õigusabi tasu suuruse ja riigi õigusabi kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramiseks täielikult.
3. Määrata riigi õigusabi tasu suuruseks [REDACTED] Advokaadibüroo vandeadvokaat [REDACTED] poolt [REDACTED]-le osutatud õigusabi eest lisaks Tartu Maakohtu 28. veebruari 2025 määruses määratule 294,62 eurot (sh käibemaks).
4. Rahuldada määruskaebus.
5. Jätta määruskaebuse esitamisest tingitud menetluskulud määruskaebuse esitaja kanda.

6. Tagastada määruskaebuse esitamisel tasutud riigilõiv 70 eurot [REDACTED] Advokaadibüroo OÜ pangakontole nr [REDACTED] selgitusega „Riigilõivu tagastamine tsiviilasjas nr 2-24-13671“.
7. Määrus saata [REDACTED] Advokaadibüroo OÜ-le ning toimetada kätte Eesti Advokatuurile.

Edasikaebamise kord

Kohtumääruse peale võib esitada määruskaebuse Riigikohtule 15 päeva jooksul alates kaebuse esitajale määruse ärakirja kättetoimetamisest.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Tartu Maakohtu menetluses oli kohtu algatatud asi vanema hooldusõiguse piiramiseks ja alaealise lapsele [REDACTED] eestkostja määramiseks.
2. Lapsele riigi õigusabi korras määratud esindaja vandeadvokaat [REDACTED] esitas 27. novembril 2024 taotluse riigi õigusabi tasu suuruse ja riigi õigusabi kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramiseks. Vandeadvokaat taotles tasuna 991,50 eurot, sh 60 eurot sõiduaja eest ja kulude hüvitisena 120,30 eurot, kokku 1111,80 eurot, koos käibemaksuga 1356,39 eurot.
3. Tartu Maakohus rahuldab 28. veebruari 2025 määrusega tasutaotluse osaliselt ning määras vandeadvokaat [REDACTED] tasu suuruseks 876,90 eurot (tasu 756,6 eurot ning kuluhüvitis 120,3 eurot), millele lisandub käibemaks.

Maakohus leidis, et täielikult ei ole põhjendatud dokumentidega tutvumiseks kulunud aeg 58 minutit (sellest 32 minutit avalduse ja kohtumäärusega tutvumiseks ning 26 minutit vallavalitsuse seisukohaga tutvumiseks) ning vähendas seda 18 minuti võrra. Samuti ei pidanud maakohus täielikult põhjendatuks lapse emaga peetud 37 minutilist telefonivestlust, millele järgnes veel ka kohtumine Valgas 11 päeva hiljem. Maakohtu arvates oleks telefonivestluseks piisanud 5 minutist, mistõttu vähendas maakohus telefonivestluse põhjendatud aega 32 minuti võrra.

Ka arvamuse koostamiseks kulunud 190 minutit ei pidanud maakohus täielikult põhjendatuks, sest mitmed ettepanekud asja lahendamiseks olid maakohtu hinnangul kas põhjendamata või õiguslikult arusaamatud. Näiteks jäi maakohtule tuvastatud asjaolude pinnalt selgusetuks, kuidas oleks põhjendatud lapse emale tagasi andmine ning mil moel on eristatavad hooldusõiguse täielik äravõtmine ja täielik piiramine. Maakohus vähendas arvamuse koostamisele kulutatud aega 70 minuti võrra.

Maakohus leidis, et tasutaotluse koostamine ei ole käsitletav kliendile õigusabi osutamisenä, mistõttu selleks kulunud 12 minutit on põhjendamatu.

Kokku vähendas maakohus põhjendatuks peetavat aega 132 minuti võrra, luges põhjendatuks õigusabi 387 minuti eest ja määras selle eest tasu 696,6 eurot ($387 \times 1,2 \times 1,5$). Koos sõiduaja tasuga (60 eurot) määras maakohus tasu suuruseks 756,6 eurot, koos kulude hüvitisega (120,30 eurot) kokku 876,9 eurot, millele lisandub käibemaks.

MENETLUSOSALISTE SEISUKOHAD

4. Vandeadvokaat [REDACTED] esitas 18. märtsil 2025 maakohtu määrusele määruskaebuse osas, milles maakohus jättis rahuldamata tema 27. novembril 2024 esitatud riigi õigusabi tasu taotluse ning palus tasu taotluse kogu ulatuses rahuldada.

4.1. Määruskaebuse kohaselt on maakohus riigi õigusabi tasu suuruse kindlaksmääramisel ületanud diskretsioonipiire ja jätnud kaalutluskohustuse nõuetekohaselt täitmata.

Ei ole õige maakohtu seisukoht, et advokaadil ei kulu üldse aega riigi õigusabi andmise kohtumäärusega tutvumiseks. Kui toimub tutvumine, siis kulub selleks ka aega. Advokaadil on vältimatult vajalik riigi õigusabi määrusega tutvuda, kuna see puudutab nii advokaadi kui ka kliendi õigusi ja kohustusi. Uue asja vastuvõtmisel tuleb advokaadil teha mitmeid toiminguid, mis on osaliselt formaalsed ja tehnilised (kliendikausta avamine arvutis, asja töödokumendi moodustamine jms), kuid vältimatult vajalikud riigi õigusabi korrektseks osutamiseks. [REDACTED] Vallavalitsuse seisukoht, millega tutvumiseks kulus 26 minutit, oli koos lisadega 12 lehekülge. Tutvumine tähendab ka märkmete tegemist jms, mitte lihtsalt dokumendi läbi lugemist.

Ei ole õige maakohtu seisukoht, et lapse emaga peetud telefonivestluse aeg oli tervikuna või osaliselt põhjendamatu. Lapse ema soovis telefonivestluses lisaks kohtumise aja kokkuleppimisele kohe ka esmaselt olukorda kirjeldada ja oma seisukohta väljendada, mistõttu oli otstarbekas ja vajalik lapse ema esmane ärakuulamine. Seeläbi sai advokaat juba enne lapsega ja avaldajaga kohtumist ülevaate lapse ema vaatest ja seisukohast. Selle telefonikõne ajal kuuldu najal oli advokaadil võimalik lapsega ja avaldajaga oluliselt asjakohasemalt ja põhjalikumalt teemat vallas vestelda. Samas ei saa sellistel puhkudel telefonivestlusega asendada lapse emaga kohtumist ja tema kodu külastamist, mis on lapse hooldusõiguse asjas arvamuse kujundamiseks vältimatult vajalik.

Ei ole õige maakohtu seisukoht, et advokaadi arvamuse mitmed ettepanekud on asja lahendamiseks kas põhjendamata või õiguslikult arusaamatud. Arvamusel olid välja toodud erinevad võimalused olukorra lahendamiseks, sh ka kaalutlused, miks mõni võimalus ei ole sobiv. Arvestades lapsevanema ja lapse olemuslikku suhet ja perekonna tähtsust tuleb kõiki võimalusi taoliste vaidluste puhul vähemalt teoreetiliselt kaaluda. Advokaadi koostatud dokumendi tekstimaht oli 2,5 lk. Riigikohus on 25. aprillil 2017 väärtetoasjas (määruskaebuses ekslikult haldusasjas) nr 3-1-1-10-17 tehtud otsuse punktis 13 avaldanud seisukohta, et menetlusedokumendi ühe lehekülje teksti koostamise kohane ajakulu on 1,5 tundi. Seetõttu ei olnud advokaadi poolt menetlusedokumendi koostamisel ühe lehekülje kohta kulunud aeg 72 minutit üle paisutatud.

Ei ole õige maakohtu seisukoht, et tasutaotluse koostamise aja eest tasu taotlemine on põhjendamatu. Riigikohus on 27. mail 2020 tsiviilasjas nr 2-18-7550 tehtud määruse punktis 15 asunud seisukohale, et menetluskulude nimekirja ja avalduse koostamise ning nende dokumentide esitamise kulud, samuti vastaspoole menetluskulude kohta seisukoha koostamise ning esitamise kulud (s.o menetluskulude kindlaksmääramise toimingute kulud) on TsMS § 175 lg 1 mõttes põhjendatud ja vajalikud kulud. Seega on ka riigi õigusabi tasutaotluse koostamise ja esitamise kulu riigi õigusabi osutajale hüvitamisele kuuluv põhjendatud ja vajalik kulu.

4.2. Vandeadvokaat tasus määruskaebuse esitamisel riigilõivu 10 eurot viitega riigilõivuseaduse (RLS) § 59 lg-tele 7 ja 15 (hagita perekonnaasjas asja lahendava määruse peale esitatud määruskaebus). Maakohus jättis vandeadvokaadi määruskaebuse 25. märtsi 2025 määrusega käiguta ja nõudis täiendava riigilõivu tasumist. Maakohus leidis, et kohaldamisele kuulub RLS § 59 lg 14, mille kohaselt kohtumääruse peale määruskaebuse esitamisel tasutakse riigilõivu 70 eurot.

Vandeadvokaat esitas 29. märtsil 2025 vastuväite maakohtu tegevuse suhtes 25. märtsi 2025 puuduste kõrvaldamise määruse tegemisel ning palus tagastada kogu määruskaebuse esitamisel tasutud riigilõiv 70 eurot. Vastuväites leidis vandeadvokaat, et määruskaebuse esitamisel riigi õigusabi kulude hüvitamise ja tasu taotlust lahendava määruse peale kohaldub RLS § 59 lg 15, kuna tegemist on hagita asja lahendava määruse peale määruskaebuse esitamisega. Riigi õigusabi kulude hüvitamise ja tasu taotlus lahendatakse eraldi hagita menetluses, mille osapoolteks ei ole tsiviilasja põhimenetluse osapooled. Kuna selle eraldi hagita menetluse aluseks on riigi õigusabi

kulude hüvitamise ja tasu taotlus ehk avaldus, mille esitamisel riigilõivu tasuda ei tule, siis on riigilõivuvaba ka maakohu määruse peale määruskaebuse esitamine.

5. Maakohus määruskaebust ei rahuldanud ja edastas selle 6. augustil 2025 ringkonnakohtule läbivaatamiseks ja lahendamiseks (TsMS § 663 lg 5).

RINGKONNAKOHTU SEISUKOHT

6. Ringkonnakohus leiab, et maakohu määrus tuleb tühistada osas, milles maakohus jättis advokaadi taotluse osaliselt rahuldamata. Ringkonnakohus teeb tühistatud osas uue määruse, millega rahuldab advokaadi tasutaotluse täielikult (TsMS § 667 lg 2). Määruskaebus kuulub rahuldamisele.

7. TsMS § 219 lg 6 esimese lause järgi saab kohtu määratud advokaat tasu riigi kulul riigi õigusabi seaduses (RÕS) ettenähtud ulatuses ja korras.

RÕS § 22 lg 6 alusel määratakse riigi õigusabi tasu suurus ja riigi õigusabi kulude hüvitamise ulatus kindlaks RÕS § 21 lg-s 3 nimetatud tasude ja kulude korra alusel, mis kehtis vastava tasu maksmise või kulu hüvitamise aluseks oleva toimingute tegemise ajal. RÕS § 22 lg 7 esimese lause järgi kontrollib riigi õigusabi andmise otsustanud kohus advokaadi esitatava taotluse õigsust ja põhjendatust ning määrab advokaadi taotluse alusel kindlaks riigi õigusabi osutamiseks kulutatud põhjendatud aja, riigi õigusabi osutamiseks tehtud põhjendatud toimingud ning riigi õigusabi osutamise eest advokaadile makstava põhjendatud tasu ja riigi õigusabi osutamisel kantud vajalikud hüvitatavad kulud.

8. Riigikohtu praktika kohaselt lähtub kohus riigi õigusabi tasu ja kulude kindlaksmääramisel RÕS § 22 lg-te 6 ja 7 alusel kaalutluspõhimõttest, millesse kõrgema astme kohus sekkub üksnes juhul, kui kohus on ületanud diskretsioonipiire (RKTKm 27.05.2020, 2-18-7550/80, p 11).

9. Ringkonnakohus nõustub määruskaebusega, et praeguses asjas on maakohus riigi õigusabi tasu suuruse kindlaksmääramisel ületanud diskretsioonipiire ja jätnud kaalutluskohustuse nõuetekohaselt täitmata. Ringkonnakohus nõustub määruskaebuses esitatud seisukohaga, et uue riigi õigusabi asja saamisel tuleb advokaadil teha rohkem toiminguid kui ainult määruse ja avalduse läbilugemine. Menetlusosaliste seisukohtadega tutvumisel tuleb muu hulgas arvestada dokumentide iseloomuga. [REDACTED] Vallavalitsuse seisukohale oli lisatud sotsiaalteenuste ja toetuste andmeregistri STAR toimingute väljatrükk viie aasta kohta 9 leheküljel (dtl [REDACTED]), millega tutvumine võtab võrreldes tavapärase tekstiga rohkem aega. Seetõttu ei saa põhjendatuks lugeda maakohu seisukohta, et asja materjalidega tutvumise aega tuleb vähendada 18 minuti võrra.

10. Arusaamatu on maakohu etteheide advokaadile, et advokaat rääkis emaga, kelle lapse hooldusõiguse küsimust kohus arutas, telefonis 37 minutit, millele järgnes veel ka kohtumine Valgas 11 päeva hiljem. Maakohus ei ole piisavalt arvestanud asjaoluga, et tegemist on lapse hooldusõiguse asjaga, kus kohtu määratud advokaadil on kõrgendatud hoolsuskohustus menetlusosaliste põhiõiguste tagamisel. Menetlusosalisega kontakti saamisel on igati põhjendatud esmane ärakuulamine telefoni teel, isegi kui seejuures lepatakse kokku hilisem kohtumine. Ringkonnakohtu hinnangul ei ole sellele tegevusele kulutatud aeg 37 minutit ülemäärane.

11. Ringkonnakohtu hinnangul ei ole põhjendatud ka arvamuse koostamisele kulunud aja vähendamine 70 minuti võrra. Maakohus on advokaadile ette heitnud, et mitmed advokaadi ettepanekud asja lahendamiseks on kas põhjendamata või õiguslikult arusaamatud. Ringkonnakohus nõustub määruskaebusega, et hooldusõiguse osas näeb seadus ette erinevad võimalused, millel on erinevad tagajärjed. Lapsele määratud esindaja ülesandeks on analüüsida kõiki võimalusi ja tuua välja nende tagajärjed. Ringkonnakohtu hinnangul ei ole arvamuses

käsitletud küsimusi, mis oleksid asja sisu arvestades asjassepuutumatud. Arvamuse koostamisele kulutatud aega 190 minutit ei saa eelnevast tulenevalt pidada ülemääraseks.

12. Põhjendatud ei ole ka maakohtu seisukoht, et tasutaotluse esitamisele kulunud aega ei saa lugeda kliendile õigusabi osutamiseks. Riigikohtu praktika kohaselt on advokaadil õigus taotleda tasu ka tasutaotluse koostamise aja eest (RKTKm 27.05.2020, 2-18-7550/80, p 15). Selleks kulunud aega (12 minutit) ei saa pidada ülemääraseks.

13. Eelnevast tulenevalt kuulub advokaadi tasutaotlus rahuldamisele ka selle 132 minuti osas, milles maakohus taotluse rahuldamata jättis. Vandeadvokaat [REDACTED] tuleb määrata tasu 237,60 eurot ($132 \times 1,2 \times 1,5$), millele lisandub käibemaks.

14. Eesti Advokatuur on selgitanud, et riigi õigusabi osutamisega seotud käibe tekkimise ajaks tuleb pidada tasu ja kulude suurust kindlaks määrava määruse tegemise aega ehk hetke, millal on selge, kui suur on advokaadibüroole õigusabi osutamisega seoses tekkinud käive (Eesti Advokatuuri 6. juuni 2025 kiri kohtutele nr 1-2/25/439). Selline seisukoht on kooskõlastatud 2024. aastal nii Maksu- ja Tolliameti, Justiitsministeeriumi kui ka Rahandusministeeriumiga. Seega olukorras, kus tasu taotlus on esitatud varasema madalama määraga, kuid menetleja lahendab tasutaotluse ja teeb tasu suurust kindlaksmäärava lahendi ajal, kui kehtib kõrgem määr, tuleb kohaldada kõrgemat määrat. Eelnevast tulenevalt tuleb käesoleva määrusega määratava tasu puhul kohaldada alates 1. juulist 2025 kehtivat käibemaksumäära 24%, mitte taotluse esitamise ajal kehtinud määrat 22%.

15. Tasult 237,60 eurot arvestatud käibemaks määraga 24% on 57,02 eurot, seega tuleb vandeadvokaat [REDACTED] lisaks maakohtu 28. veebruari 2025 määrusega määratud ja välja makstud summale (876,9 eurot, millele lisandub käibemaks) tasuks määrata ja välja maksta 294,62 eurot.

16. Määruskaebuselt tasutud riigilõivu osas leiab ringkonnakohus, et põhjendatud on määruskaebuse seisukoht, et tasutaotluse menetlus on eraldi menetlus, milles tehtud maakohtu määruse peale määruskaebuse esitamisel kuulub kohaldamisele RLS § 59 lg 15, mitte RLS § 59 lg 14. Kuna seadus ei näe ette riigilõivu tasutaotluse esitamisel ja väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei kohaldu selle taotluse esitamisel ka RLS § 59 lg 5, mille kohaselt avalduse või kaebuse esitamisel hagita menetluses tuleb tasuda riigilõivu 50 eurot, ei tule RLS § 59 lg 15 kohaselt riigilõivu tasuda ka maakohtu määruse peale määruskaebuse esitamisel. Ka halduskohtumenetluses ja süüteomenetluses ei tule advokaadil tasuda riigilõivu, kui ta soovib esitada määruskaebust maakohtu määruse peale, millega tema tasutaotlust täielikult ei rahuldatud.

17. TsMS § 150 lg 1 p 1 kohaselt tagastatakse ettenähtust rohkem tasutud riigilõiv. Eelnevast tulenevalt kuulub määruskaebuse esitamisel tasutud riigilõiv 70 eurot tagastamisele.

18. Määruskaebuse esitamisest tingitud menetluskulud jäävad määruskaebuse esitaja enda kanda (TsMS § 172 lg 2).

19. RÕS § 23 lg 4 kohaselt on advokatuuril õigus tsiviilasjas tehtud riigi õigusabi tasu suuruse ja riigi õigusabi kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramise kohtulahendi peale edasi kaevata kohtumenetlust reguleerivates seadustes sätestatud korras.

(allkirjastatud digitaalselt)